

חולין ג

משה שווערד

1. רש"י מסכת חולין דף ג עמוד א ד"ה חרב הרי

חרב הרי הוא כחלל - טומאות של מת הראויות לטמא כלי כגון מת והנוגע בו דהוי מיהא אב הטומאה אם נגע בהם מתכות נעשה כיוצא בו ואם נגע במת הוי אבי אבות [הטומאה] ואם בטמא מת נגע הוי אב אבל ראשון ושני אין מטמאין כלים והאי סכין נעשה אב והאי חרב הרי הוא כחלל הכא לא איצטריך דבלאו הכי נמי מצי מטמא בשר דגברא הוי אב הטומאה וסכין ראשון ובשר שני אלא רבותא קאמר דאפילו ראשון הוי האי בשר.

2. חדושי הריטב"א מסכת חולין דף ג עמוד א

חרב הרי הוא כחלל. פירוש לרווחא דמילתא נקטיה, משום דהכי קושטא, דהכא אפילו בלאו הכי כיון שהמת אבי אבות וזה השוחט שנגע בו הוא אב, הא טמאי לסכין ואזל סכין וטמאתיה לבשר, אלא ודאי לרווחא דמילתא נקט ולרבות טומאה בבשר שיהא ראשון לטומאה, וכן הא דמשני כגון דאיטמי בשרץ לרווחא נקטיה דיכול הוי לשנויי דאיטמי בטמא מת שאין השוחט אלא ראשון לטומאה, ואין מטמא סכין, שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה.

3. ספר שערים מצויינים בהלכה

בהעמק שאלה (שאלתא כו אות יז) שמפלפל בהקושיא הידוע מה הועילו בחנוכה בשמן שמצאו בטהרה, הא נטמא מהמנורה, ולשיטת רש"י דחרב הרי הוא כחלל אינו אלא בכלי מתכות, אפשר לומר שהשתמשו במנורה של עץ דכשר לדעת ר"י בר"י במס' מנחות (כח:): דמנורה של עץ כשר [כן תירץ הרא"ם בביאורו לסמ"ג (מצות דרבנן מצוה ה), והוכיח כן מדברי רש"י במס' ע"ז (מג. ד"ה ומלכות). ועי' בדברינו לקמן (נה. ד"ה מסאה) שהארכנו בענין זה], אבל לשיטת הרמב"ם דחרב הרי הוא כחלל היינו אפי' בכלי עץ קשה, עי"ש שהאריך בזה. ועי' בחסדי דוד

דף ג. חרב הרי הוא כחלל. פרש"י אם נגע בהם מתכות נעשה כיוצא בו. אבל הרמב"ם (טומא"מ פ"ה ה"ג) ס"ל דה"ה כל כלי שטף. והראב"ד השיג עליו וס"ל כרש"י. ועי' בתוס' במס' נזיר (נד: ד"ה ת"ש) שדעת ר"ת כרש"י, ודעת הר"י כהרמב"ם. ועי' במנ"ח (מצוה רסג) ובתפא"י (אהלות רפ"א) ובערוה"ש העתיד (סי' יב ס"ז) ובתשו' אגרות משה (י"ד ח"ב סי' טז) שהאריכו בזה. וע"ע

4. תוספות מסכת חולין דף ג עמוד א ד"ה כגון דבדק

כגון דבדק קרומית של קנה - ואם תאמר והיאך ישחוט בקרומית של קנה והא בעינן כלי כדמוכח בסוף התודה (מנחות דף פב:): ובסוף דם חטאת (זבחים דף צז:): דדריש מדכתיב ויקח את המאכלת לשחוט את בנו דעולה טעונה כלי וילפינן כולהו מעולה [1] וי"ל כגון דתיקנה לקרומית ועשאה כעין כלי ואף על גב דקיימא לן כרבי דאמר פ' החליל (סוכה דף נ:): אין עושין כלי שרת של עץ ופליגי אר' יוסי בר רבי יהודה דאמר בפרק החליל עושין כלי שרת של עץ לשחיטת קדשים לא בעינן כלי שרת ...

5. חדושי הריטב"א מסכת חולין דף ג עמוד א

[2] אבל המחזור יותר דסכין דמוקדשין כלי שרת הוא לקדש דם קצת, ומיהו לפי שאין שחיטה מעכבת הקדש, שהרי כשירה בזרים ופסולין, אינה גומרת קדושת דם לגמרי עד קבלתו, ולפיכך אין הסכין חשוב כלי שרת ליפסל ביוצא, ואפילו רבי מודה שעושין אותו של עץ משום היכר זה, ולהכי לא קתני ושחיטתן בכלי שרת בצפון, ולכך לא אמרו אלא מנין לשחיטה שהיא טעונה כלי ולא אמרו כלי שרת, וזהו שאמרו בתוספתא (מנחות פ"א) חומר בקמיצה מבשחיטה שהקמיצה טעונה כלי ואין השחיטה טעונה כלי ע"כ, והא אנן אמרינן שטעונה כלי שרת מכיון דמוקדש דם בצואר קצת, אלא על כרחיך בעי לומר שאינה טעונה כלי שרת גמור

ליפסל ביוצא, ונפקא מיניה נמי שעושין אותו של עץ אפילו לרבי, כנ"ל, ובפרק איזהו מקומן הארכתי הרבה מזה בשיטת התוספות בס"ד.

6. חזושי הרשב"א מסכת חולין דף ג עמוד א

אמר אביי הכי קתני הכל שוחטים ואפי' כותי בד"א בישראל עומד על גביו כו', אביי ס"ל כמ"ד כותים גירי אמת הם ולפיכך כשישראל עומד ע"ג מיהא שחיט, והכא מיירי בששוחט בהמה דידן א"נ דידי' לזבוני לה, אבל למה שהוא שוחט לפיו א"צ עומד ע"ג דהא כל מצוה שהחזיקו בה כותיים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל, וכדמשמע נמי מדאביי דאמר אפי' דיעבד בחותך כזית סגי לי', ומה שאין מוסרין לו לכתחלה אפי' בשאין ישראל עומד ע"ג ונתן לו כזית לבסוף לפי שיש לגזור שמא ישכח ליתן לו וישגה ויאכל, א"נ משום הרואים שמא יחשבו שהן כשרים אצל שחיטה כישראל ואפי' בלא חתיכת כזית...

7. ספר שערים מצויינים בהלכה

בד"א כשישראל עומד על גביו. מבואר מזה דבכה"ג מותר אפילו לכתחילה, והא דבחרש שוטה וקטן אפילו באחרים רואין מותר רק בדיעבד, כתב בראש יוסף, דשאני חרש שוטה וקטן דגריעים ביותר שהם מועדין לקלקל תמיד, לכן לא סמכינן לכתחילה אאחרים רואין אותן, ועוד דכיון שהם רגילים לקלקל תמיד אסור למסור להם לכתחילה משום כל תשחית.

8. חתם סופר על חולין דף ג/א

כזית בשר. משמע פחות מכזית לא דדרשא דכל חלב לרבות חצי שיעור לא משמע להו לכותים ודקורי של צפרים קוטע ראשו נמי באית ביה כזית או ס"ל ראש ואבר שלם מנבלה ה"ל בריה ויש שיטות בזה לקמן פג"ה ק"ב ע"ב. מיהו להרא"ם בהלכ' חמץ ומייתי ליה כ"מ שם דסתם אכילה כ"ש ואתיא הל"מ ואוקמא אכזית א"כ לדידהו דכותים אפי' בכ"ש סגי, וי"ל:

9. חזושי הריטב"א מסכת חולין דף ג עמוד א

אבל יוצא ונכנס לא ישחוט. [1] פרש"י ז"ל לא ימסור לו לשחוט, ונראה מדבריו שאין אביי פוסלו אלא לכתחלה, ויש לזה סיוע קצת מדאמרינן לקמן על קושיא דרבא דפריך על אביי מי קתני מניח המניח קתני, אלמא מודה אביי בדיעבד, [2] אבל אי אפשר לפרש כן חדא דבסוף סוגיין אמרינן לקמן (ד' א') דאביי יוצא ונכנס בא ומצאו קרי לי, ועוד דאם כן למה ליה לאביי לאוקמי סיפא דשחיטתן כשירה בשחתך כזית בשר ונתן לו, הוה ליה לאוקמיה כפשטה אבל יוצא ונכנס לא ישחוט ואם שחט שחיטתן כשירה, אלא ודאי דאביי פוסל אפילו בדיעבד ביוצא ונכנס מכיון דנגע והדבר מוכן בידו לקלקל כדמפרש לקמן, ורבא פריך עליו דמי איכא מאן דפסיל אפילו לכתחילה וכל שכן בדיעבד, והא תנן המניח נכרי, ומהדרינן עליה דמי קתני מניח עד דנשמע מיניה דכשר לכתחלה, הא ודאי ליכא למיפרך מיניה על אביי אלא לדיעבד בלחוד.

10. ספר שערים מצויינים בהלכה

ולכאורה קשה דעדיין איכא למיחש שמא היה שם פסול דרבנן, והכותים אינם זהירים באיסורי דרבנן, ובישועות יעקב (סוסי"ב) תירץ, דעל איסור דרבנן אין לחוש דהוי ספיקא דרבנן ולקולא. וע"ע בתשו' שואל

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

והתנן המניח עכו"ם בחנותו. הקשה בפני יהושע, מאי מדמה יין נסך לשחיטה, הא התם יש להיין חזקת היתר, משא"כ הכא בשחיטה הבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת [ע"י בגמ' לקמן ט.], ועוד דהתם ביין נסך מיירי בסתם יינם שהוא איסור דרבנן, משא"כ הכא בשחיטה יש חשש איסור דאורייתא, ועי"ש מה שתירץ. ובלב אריה ובח"י הגרע"א (תוד"ה המניח) תירצו, דכיון דביין סומכין לכתחילה ביוצא ונכנס, ש"מ דליכא שום חשש כלל ביוצא ונכנס, וא"כ שרי גם לכתחילה בשחיטה, דאי נימא דבשחיטה אסור דלא מירתת שפיר, גם ביין נסך היה אסור, ולא הוה לן למישרי לעשות כן לכתחילה כו', דכיון שיש קצת ספק ואינו מותר רק משום שהוא דרבנן או בחזקת היתר, הרי אסור להכנס לבית הספק לכתחילה [ע"י במרומי שדה], אלא ע"כ דזה דבר ברור דביוצא ונכנס אימת ישראל עליו ובודאי לא יגע, א"כ ה"ה בשחיטה יש להתיר לכתחילה דסמכין אטעמא דמירתת, ועל זה משני הגמ' מי קתני

מניח המניח קתני, וא"כ כיון דביין אינו מותר אלא בדיעבד, שפיר יש לחלק בין שחיטה ליין, דבשחיטה אף בדיעבד אסור, ועי"ש שבה יש ליישב קושית התוס'. וע"ע בח"י

12. תוספות מסכת חולין דף ג עמוד ב ד"ה בודק סכין

בודק סכין ונותן לו - ולא חיישינן שמא ישהה וידרוס דלא שביק היתירא ואכיל איסורא ואפילו לא יאכל ממנה דחייש אלפני עור לא תתן מכשול אפי' אין אחר עומד על גביו ולא יוצא ונכנס אבל כותי יש לו דין אחר דאי ישראל יוצא ונכנס לא בעי בדיקת סכין דמרתת דלא מצינו בשום מקום גבי כותי שיהא צריך בדיקת סכין ואי אין ישראל יוצא ונכנס אפי' בדק סכין לא מהני דחיישינן שמא ישהה ושמא דרס דלא חייש אלפני עור לא תתן מכשול ותימה דאמאי לא מהני נמי במומר יוצא ונכנס כמו בכותי דקאמר בסמוך אי דליתא לסכין כי אחרים רואין אותו מאי הוי וי"ל דישאל מומר לא מירתת דאין סבור שיבדקו הסכין אחריו לפי שהוא מחזיק עצמו כישראל לכל דבריו ואין להקשות דאמאי צריך לכתחלה לבדוק הסכין במומר ולהיות יוצא ונכנס גבי כותי יניחנו לשחוט לכתחלה ואחרי כן יבדוק הסכין או לכותי יתן כזית בשר וי"ל דחיישינן דלמא משתלי ואכיל כמו שפירש ר"ת גבי חרש שוטה וקטן דאין מוסרים להן חולין לכתחלה.

13. חדושי הריטב"א מסכת חולין דף ג עמוד ב

והוא שיודעין בו שיודע הלכות שחיטה. פרושי מפרש דמומחין אינו סמוכים, ולא מומחים לרבים, כמומחין דאמרינן בעלמא, אלא שבדוקים אצלינו שיודעים הלכות שחיטה, ובאידך לישנא נמי פריש דמוחזקים דאמרינן היינו ששחטו שנים ושלשה פעמים.

• רמב"ם יד החזקה הלכות שחיטה פרק ד

(ד) היודע הלכות שחיטה ושחט בפני חכם עד שנעשה רגיל הוא הנקרא מומחה וכל המומחין שוחטין לכתחלה בינן לבינן עצמן ואפילו נשים ועבדים אם היו מומחין הרי אלו שוחטין לכתחלה:

• **טורי זהב על יו"ד סימן א**

(ה) שיהיו שגורים בפיו. אע"פ דבשאר הוראות א"צ שידע המורה בע"פ כל ההוראות מ"מ בשחיטה שהיא מסורה לכל החמירו ונראה ראייה מלשון התלמוד באוקימתא דרבינא בלשון זה שיודעים בו שיודע למר הלכות שחיטה האי לומר הוא לשון יתר לכאורה אלא דקמ"ל דצריך לומר ההלכות בעל פה וראינו רבים מתפרצים אין נותנים לב תמיד לחזור ההלכות ע"כ נהגו גדולים לחקור אחר השוחטים אף על פי שנטלו קבלה ולמוכיחים יונעם:

14. חדושי הריטב"א מסכת חולין דף ג עמוד ב

ואם לאו אסור לאכול משחיטתו. דעת הר"י הזקן ז"ל וכן הסכימו רבותי ז"ל שאפילו לימדנוהו עתה והוא אומר לנו ששחט כראוי אין סומכין עליו, דכיון דבשעת שחיטה לא היה יודע ממה שהיה לו לזוהר, אין יכול להעיד על זה, דומה לזה שאמרו בעלמא (ב"ב ל"ט א') מילתא דלא רמיא עליה דאיניש אמר לה ולא אדעתיה, ונראה שלכך כפל לשונו כאן ואמר ואם לאו וכו'.

15. תוספות רא"ש על חולין דף ג/ב

דליתיה קמן דלבדקיה. אבל אי איתיה קמן בעי למבדקיה ואי בדקני' ולא ידע שחיטתו פסולה מדלא קא משני בדקניה ולא הוה ידע. ותימה אמאי פסולה כיון דאחרים רואין אותו הא אמר רב נחמן לקמן ראה אחד ששחט אם ראהו מתחלה ועד סוף שחיטתו כשרה ופריך אי דידע דלא גמיר פשיטא, וי"ל דראהו מתחלה ועד סוף עדיף מאחרים רואים אותם דמשמע שעיין ודקדק עליו היטב מתחלה ועד סוף:

16. ספר שערים מצויינים בהלכה

דליתא קמן דליבדיקיה. הקשו התוס', דכאן משמע דאי איתא קמן ולא ידע אין שחיטתו כשרה, אע"ג דאחרים רואין אותו דשחט שפיר כו'. כוונתם דאל"כ לוקמי שאינו יודע רק כיון שאחרים רואין כשרה. אבל הרמב"ן כתב, דגם בכה"ג מהני אחרים רואין, והא דלא מוקי הכי משום שרוצה לאשמועינן דלא סמכין ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן.

17. חדושי הריטב"א מסכת חולין דף ג עמוד ב

כגון ששחט לפנינו **שנים או שלשה פעמים**. נקט שנים שלשה כדאמרי אינשי כדאיתא בריש פרק מפנין (שבת קכ"ו ב'), **אי נמי משום פלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל דאיפליגו אי בתרי זימנא הוי חזקה או בתלתא (יבמות ס"ד ב')**, והא קיימא לן דכל באיסורין תרי זימני הוה חזקה.

18. תוספות מסכת חולין דף ג עמוד ב ד"ה קסבר כותים

קסבר כותים גרי אריות הן - ושחיטתן פסולה כמו של עובדי כוכבים מוזבחת מה שאתה זובח אתה אוכל כלומר אותו שהוא בר זביחה לאפוקי עובד כוכבים ואוכל נבלות להכעיס ואף על גב דאמר בסוף פ"ב דיבמות (דף כד:): אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות כולם גרים גמורים היינו כשמתגייר לגמרי מפחד אריות אבל כותיים לא נתגיירו לגמרי כדנתיב במלכים (ב יז) את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים ומאן דאמר גרי אמת הן קסבר דשוב נתגיירו לגמרי.

• **רמב"ם יד החזקה הלכות שחיטה פרק ד**

(יא) עכו"ם ששחט אע"פ ששחט בפני ישראל בסכין יפה ואפילו היה קטן שחיטתו נבלה ולוקה על אכילתה מן התורה **שנאמר וקרא לך ואכלת מזבח** מאחר שהזהיר שמא יאכל מזבח אתה למד שזבחו אסור ואינו דומה לישראל שאינו יודע הלכות שחיטה:

• **מגיד משנה על הלכות שחיטה פרק ד הלכה יא**

עכו"ם ששחט אע"פ וכו'. פשוט במתני' בפ"ק (דף י"ג) שחיטת נכרי נבילה ומטמאה במשא ודייקינן בגמ' נבילה אין איסור הנאה לא משום דלא אמרינן סתם מחשבת נכרי לע"ז. ומה שכתב רבינו שלוקינן על אכילתה מקרא דכתיב וקרא לך וכו' **וכתב הרא"ש ז"ל שאין טעמו מחזור** שהתורה הזהירה כשיקרא לך שלא תאכל מזבחו ר"ל ממה שזבח בתוך ביתו **ופירש הוא שטעם הדבר** כמו שכתב ר"י משום דכתיב וזבחת ואכלת מי שהוא בר זביחה אתה אוכל משחיטתו:

19. **חדושי הריטב"א מסכת חולין דף ג עמוד ב**

וא"ת וכי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין מאי הוי דהא איכא חזקת בהמה שהיא בחזקת איסור כדאיתא לקמן בפירקין (ט' א'), ואם כן סמוך מיעוט דשאין יודעין הלכות שחיטה לחזקה זו והוה ליה כפלגא ופלגא וכדאמרינן בפרק האשה שהלך (יבמות קי"ט א'), [1] ויש מתרצים דרוב מצויין דקאמר הכא לאו דוקא רוב אלא כמו כל, וכההיא דאמרינן בפרק בתולה נשאת (י"ג ב') רוב עכו"ם פרוצים בעריות דבעי למימר כל כדאיתא התם, והכא נמי מיעוטא דמיעוטא הוא דהוי כמאן דליתא בכל דוכתא, [2] ולי נראה שלא חשו למיעוט וחזקה אלא למיעוט שהוא בודאי אסור, אבל הכא אפילו המיעוט שאינו יודע הלכות שחיטה אינו איסור בודאי דדילמא שחיט שפיר, וכדפרישית ביבמות בס"ד.

• **חי' ריטב"א [קוק]**

שם ז. ב. 152 בחי' ליבמות שבידינו לא הזכיר רבינו ד"ז כלל. וגם בחי' לקידושין לא כ"כ אלא ששם הזכיר תירוצו הראשון כאן דרוב היינו כל. ועוד כ' שם דכי אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה וכו' היינו שהמיעוט מסולק מן הרוב עצמו, כגון רוב נשים מתעברות ומתוך רוב זה עצמו יש מיעוט המפילות. אבל בשחיטה דמיעוט שאינם מומחים אינו מסולק מן רוב המומחים, כה"ג לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לה רובא. וכ"כ במשה"ב שם ה. א. עוד כ' הרשב"א במשה"ב שם ז. ב דסמוך מיעוט לחזקה לא אמרינן אלא בחזקה המתנגדת לרוב, אבל בשחיטה שרוב מצויין אצלה מתעסקים לבטל החזקה ע"י שחיטה, ממילא לא שייך לצרף החזקה למיעוט. דהחזקה תלוי ברוב והוא מסלקה. ונראה דהרשב"א בזה אזיל לשיטתו.

20. **הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף ג עמוד ב**

רוב מצויין אצל שחיטה מומחין. הק' הראשונים אף דרוב עדיף מחזקה, אך מדרבנן מצרפין מעוטא לחזקה, והרי בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, ואף דכנגד זה רוב דשחיטה כשרה. אך ביבמות אמרינן סמוך מעוטא לחזקה. ותירץ הריטב"א, שכאן עדיף מרוב רגיל, משום שהוא כודאי. א"נ דאף המיעוט שאינם מומחין יתכן ששוחטין שחיטה כשרה, והוי כס"ס וכאן ל"א סמוך מעוטא לחזקה, דבמעוט לחומרא יש מעוט לקולא. **הקשה הרא"ש דבחזקה מפורש בגמ' שאם הדבר לפנינו צריך לברר**, כדאיתא פסחים (ד) השוכר בית מחברו וספק אם בדוק, אף אם יש חזקת בדוק אם נמצא בעה"ב ואין טירחא לשאלו, צריך לברר. אך ברוב. **נחלקו הראשונים האם צריך לברר או לא, וקיי"ל שצריך לבדוק, וקשה בגמ' למה ל"א כרבינא, אף שרוב מומחין צריך לבדוק. ויישב הרא"ש דהכל שוחטין לכתחלה, אא"ל שהכונה שצריך לבדוק אח"כ. ולא חיישינן כלל.**

סימן ב
אזלינן בתר רובא

כתב השו"ע (סי' א ס"א) "הכל שוחטין לכתחילה וכו', אפי' אין מכירין אותו שמוחזק לשחוט שלא יתעלף, וגם אין יודעין בו שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה, מותר ליתן לו לכתחילה לשחוט ומותר לאכול משחיטתו מפני שרוב הרגילין לשחוט הם בחזקת מומחין ומוחזקין. במה דברים אמורים בשאינו לפנינו (לאחר ששחט), אבל

אם הוא לפנינו צריך לבדוק אם הוא מומחה ויודע הלכות שחיטה, אבל א"צ לשאלו אם נתעלף."

כך היא שיטת הגאונים, הובאה ברא"ש לחולין (פ"א סי' ה) ובתורת הבית (ב"א ש"א, ו. בדפוס הישן), דכל שהשוחט הוא לפנינו ואפשר לברר אם הוא יודע הלכות שחיטה אין לסמוך אהא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אלא צריך לבדוק אם יודע הלכות שחיטה. ומה שמותר ליתן לו לכתחילה לשחוט היינו על סמך שיבדקנו לאחר השחיטה.

ולכאורה צ"ע, שאם אין לסמוך לכתחילה על רוב היכא דאפשר לברר, אמאי א"צ לשאלו אם נתעלף אפי' אם הוא לפנינו, הרי גם זה אפשר לברר. [ותי' על זה הרמב"ן בחידושי לחולין (ג: ד"ה בודק) ובמלחמות ה' שם (ג: בדפי הרי"ף) דמאי דלא סמכין ארובא היכא דאפשר לברר היינו דוקא ברוב גרוע שכנגדו יש מיעוט המצוי, אבל כשהמיעוט אינו מצוי שפיר סמכין ארובא אף היכא דאפשר לברר. ומה"ט צריך לבדוק את הריאה לאחר שחיטה מפני שיש מיעוט המצוי של ריאות שיש בהן טריפות, ובכה"ג דאיכא מיעוט המצוי לא סמכין ארובא היכא דאפשר לברר. אבל בשאר י"ח טריפות שאינן מצויין כ"כ אין צורך לברר אף היכא דאפשר, אלא סמכין ארובא ותלינן שהבהמה היא כשירה.

ומעתה ניחא החילוק בין בדיקה על הלכות שחיטה לבדיקה על עילוף, שהרי יש מיעוט המצוי של אנשים שאינם יודעים הלכות שחיטה ומ"מ הם שוחטים, וממילא מסתבר דאע"ג דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, מ"מ לא סמכין אהך רובא היכא דהשוחט הוא לפנינו ואפשר למיבדקה. אבל לעלופי לא חיישינן כלל, דהא ליכא אלא מיעוט שאינו מצוי של אנשים שמתעלפים מחמת שחיטה, ומש"ה שפיר סמכין ארובא דעלמא שאינם מתעלפים, ול"צ למיבדקה לשוחט כדי לברר אם נתעלף או לא, עכת"ד הרמב"ן.

והנראה לומר בביאור דבריו, דהנה יש לחקור בגדר הך דינא דאזלינן בתר רובא במקום ספק: האם פירושו שרוב מברר את המציאות בתורת ודאי ומסלק את הספק, או דילמא רוב רק מפריע כיצד לנהוג במקום ספק.⁸ ונראה שהרמב"ן סובר שיש לחלק

⁸ עיין ב"קובץ ביאורים" להג"ר אלחנן וואסרמאן ז"ל, הי"ד (הערות על השב שמעתתא, אות ד') שהעלה שרוב מברר את המעשה. וביאר שם דמה"ט קיי"ל דרובא וחזקה רובא עדיף, דחזקה אינה אלא דין הנהגה במקום ספק, ואילו רוב מברר את המעשה ומסלק את הספק. [ונפק"מ עוד דלא אזלינן בתר רובא במקום תרתי דסתרי, כמבואר בתוס' לסנהדרין (פ: ד"ה הנסקלין), ואילו חזקה שפיר מהניא מה"ת אפי' במקום תרתי דסתרי כגון בהך דשני שבילין.

בזה בין היכא שהמיעוט מצוי להיכא שהמיעוט אינו מצוי. דכל שהמיעוט מצוי הרי הרוב גרוע, ובכה"ג מסתבר שאין כח ברוב לברר את המציאות אלא רק להכריע כיצד לנהוג במקום ספק.⁹ ולפיכך אם אפשר לברר את המציאות באופן אחר שלא עפ"י הרוב, בודאי צריכים לעשות כן ולא לסמוך ארובא שאינו אלא הנהגה בעלמא, דודאי עדיף לסלק את הספק מלישאר בספק ולהכריע עפ"י רוב.¹⁰ אבל היכא שהמיעוט אינו

ובביאור עיקר החילוק בין רוב לחזקה כבר קדמו השב שמעתתא (ש"ז פכ"ב), עיי"ש שהעיר דנפק"מ לענין תרי ותרי, שבמקום חזקה קיי"ל דתרי ותרי הוי רק ספיקא דרבנן, דמה"ת מוקמינן אחזקה, ואילו במקום רוב הוי תול"ת ספיקא דאורייתא, שא"א להכריע הספק דתור"ת עפ"י רוב משום דלא עדיף בירור דרוב מבירור דשני עדים ותרי כמאה. ועיין עוד בזה בהשמטות ל"קובץ הערות" (סי' כו אות ב') בשם רבינו יונה, ובתשו' רעק"א (קמא סי' קלו, קלז).

מצוי והרוב מעליא, מסתבר שיש כח באותו רוב לברר את המציאות, וחשיב כאילו אין כאן לידת הספק כלל, ובכה"ג אף היכא דאפשר לברר יותר ל"צ לעשות כן אלא סמכינן ארובא.

ומש"ה א"צ לבדוק אלא את הריאה בלבד, שהרי שאר י"ח טריפות אינן מצויין כ"כ, וממילא לגבי אותן טריפות חשיב כאילו אין כאן לידת הספק כלל, אלא הרוב מברר שלא נטרפה הבהמה באותן טריפות. וכל כה"ג שהרוב מברר את המציאות וליכא ספק, שוב א"צ לברר אף היכא דאפשר, אלא סמכינן ארובא. אבל הואיל וטריפות הריאה מצויין יותר, ממילא אע"פ שרוב בהמות כשירות, מ"מ שפיר יש לידת הספק אם נטרפה הריאה או לא, וא"א לומר שהרוב מברר את הספק וקובע שלא נטרפה הריאה, אלא הרי הוא רק מכריע שאפשר להקל במקום ספק. ולפיכך החמירו חכמים לומר דהיכא דאפשר למיבדק בדקינן כדי לברר בודאות שלא נטרפה הריאה.

ומעין זה י"ל לגבי בריקת השוחט, דהואיל ויש מיעוט המצוי של אנשים שאינם יודעים הלכות שחיטה ומ"מ הם שוחטים, ממילא אע"ג דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, מ"מ שפיר איכא לידת הספק אם זה ששחט הוא מהרוב המומחין או מהמיעוט שאינן מומחין. ומש"ה היכא שהשוחט הוא לפנינו ואפשר למיבדקה בדקינן ולא סמכינן ארובא. אבל לעלופי לא חיישינן כלל, דהתם הרוב מעליא והמיעוט גרוע, דהא ליכא אלא מיעוט שאינו מצוי של אנשים שמתעלפים מחמת שחיטה. ובכה"ג שהרוב מעליא הרי הוא מברר את המציאות ומסלק את הספק לגמרי, וממילא שוב ל"צ למיבדק כלל אף היכא דאפשר, אלא סמכינן ארובא.

ועוד כתב הרמב"ן שם דה"ט דלכתחילה צריך לבדוק את השוחט לראות אם הוא יודע הלכות שחיטה משום דאע"ג דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, הא איכא חזקה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת "ורובא דאיכא חזקה בהדה לא עשאוהו כודאי". ונראה לבאר שהרמב"ן בא להוסיף דאף רוב מעליא אינו מברר המציאות היכא דאיכא חזקה בהדה, אלא הרי הוא רק מכריע כיצד לנהוג במקום ספק. ומש"ה לכתחילה לא סמכינן ארובא במקום חזקה היכא דאפשר לברר. דאף רבנן דר"מ דס"ל דרובא וחזקה רובא עדיף ולא חיישינן למיעוטא כלל, כמבואר בקידושין (פ). היינו בדיעבד, אבל לכתחילה מודו רבנן דרובא וחזקה שקולים הם, דרובא דאיכא חזקה בהדה אינו אלא הנהגה בעלמא, וממילא היכא דאפשר לברר מבררין ולא סמכינן ארובא.¹¹

איתא בחולין (ג.) "דאמר רבא ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו". ונחלקו הראשונים אם מותר לאכול משחיטתו דוקא כשידוע לנו שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה או גם בלא"ה. הרשב"א בתוה"ב (ב"א ש"א, ה:) כתב שמותר לאכול משחיטתו אף אם אין אנו יודעים בו שהוא מומחה, דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן סתמא אמרו. אבל הרא"ה שם חולק עליו וס"ל שאסור לאכול משחיטתו אא"כ יודעים בו שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה, דלגבי מומר לתיאבון לא מהני הא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. וכן דעת הר"ן שם (א. בדפי הרי"ף) והרמב"ם בהל' שחיטה (פ"ד הי"ד).

וכתב בתשו' ביה"ל (סי' ד אות ג') שגם מח' זו תלויה בגדר ענין רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. דהרשב"א אזיל לשיטתו דס"ל שרוב מצויין וכו' הוא מעין אומדנא ורובא דליחא קמן שכל מי שאינו בקי באיזה ענין לא יקבל על עצמו לעשותו, ומסתבר שאף לגבי מומר לתיאבון אמרינן הכי, דהא ענין פסיכולוגי הוא, ונהוג בכל בני אדם. ואילו שאר הראשונים סוברים שרוב מצויין וכו' פירושו שכל אדם מישראל יש לו חזקת כשרות ולא ירצה להכשיל אחרים באכילת איסורים, ופשוט הוא דלא שייך לומר הכי אלא בישראל כשר ולא במומר לתיאבון המוחזק כחשוד ובעל עבירה.

ויש להביא ראיה שאף הטור הבין דרוב מצויין וכו' מהני מדין חזקת כשרות. דהנה כתב השו"ע (ריש סי' א) "הכל שוחטין אפי' נשים ועבדים". אמנם בטור כתב "ועבדים משוחררים". וביאר הש"ך שם (ס"ק ב) דס"ל להטור דהואיל וסתם עבדים יש להן כל המדות הרעות ואינן בחזקת כשרות, ממילא בודאי הרי הם פסולים לשחיטה. ולפיכך פ' הטור הך מתני' דעבדים שוחטין לכתחילה היינו במשוחררים. הרי מבואר שהש"ך הבין בדעת הטור דרוב מצויין וכו' מדין חזקת כשרות הוא, דאילו לדעת הרשב"א דרוב

סימן ד

שחיטת כותי

א.

איתא במתני' ריש חולין (ב.) "הכל שוחטין ושחיטתן כשירה חוץ מתרש שוטה וקטן שמא יקלקלו את שחיטתן, וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשירה." ופרכינן "הכל שוחטין לכתחילה, ושחיטתן כשירה בדיעבד". ומשני (ג.) "אביי אמר הכי קתני הכל שוחטין ואפי' כותי, בד"א כשישראל עומד על גביו, אבל יוצא ונכנס לא ישחוט ואם שחט חותך כזית בשר ונותן לו, אכלו מותר לאכול משחיטתו, לא אכלו אסור לאכול משחיטתו." [נפי' רש"י שם דאע"ג דהוחזקו הכותים לעצמם באיסור נבילה, אין מקפידים אם יאכלו ישראל נבילות, דסבירא להו שאין זה בכלל לפני עור לא תתן מכשול.]

והדר פריך רבא "ויוצא ונכנס לכתחילה לא, והתנן וכו' אין השומר (את היין) צריך להיות יושב ומשמר אלא אע"פ שיוצא ונכנס מותר". ומשני "אמר רבא הכי קתני הכל שוחטין ואפי' כותי, בד"א כשישראל יוצא ונכנס, אבל אם בא ומצאו ששחט חותך כזית בשר ונותן לו וכו'."

הרי שנחלקו אביי ורבא בשחיטת כותי אי בעינן לכתחילה ישראל עומד על גביו או דסגי ביוצא ונכנס.¹⁸ ועוד נחלקו ב' דיעות בתוס' שם (ד"ה המניח) אליבא דאביי אי מהני יוצא ונכנס בדיעבד אם אין הכותי לפנינו וא"א לחתוך כזית בשר וליתן לו. דלדיעה א' אביי אוסר יוצא ונכנס אפי' בדיעבד, ואי ליתא לכותי קמן להאכילו משחיטתו הרי שחיטתו אסורה, ואילו לדיעה ב' בתוס' אף אביי מודה דבדיעבד אי ליתא לכותי קמן סגי בכך שישראל היה יוצא ונכנס בשעת השחיטה.

ובביאור מח' אביי ורבא לדיעה א' בתוס' נראה לומר דכו"ע מודו דכל שישראל

ב.

ולפי דיעה הב' שבתוס' דאף אביי מכשיר הכא בדיעבד ביוצא ונכנס, רק לכתחילה מצריך לחתוך כזית בשר, נראה לבאר דלעולם מודה אביי דסגי באומדנא היכא דבעינן נאמנות ע"א, ואומדנא זו שהכותי מירתת כשהישראל יוצא ונכנס הויא ככל רובא דליתא קמן, וס"ל לאביי שאין רוב זה מברר את המעשה ומסלק את הספק, אלא הרי הוא רק מכריע כיצד לנהוג במקום ספק. ומאחר שלא נעקר הספק ע"י הרוב, מש"ה לכתחילה צריך לברר ע"י חתיכת כזית בשר. אבל רבא סובר שרוב זה אלים כמברר, וממילא ל"צ לברר יותר אף לכתחילה.

והנה איתא בנדה (יח:) "תינוק הנמצא בצד העיסה ובצק בידו, ר"מ מטהר וחכמים מטמאין וכו'. מ"ט דר"מ קסבר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה זו בחזקת טהרה עומדת, סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא. ורבנן מיעוטא כמאן

דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיף. ואמר ר"ל משום ר' אושעיא זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה, ור' יוחנן אמר אין זו חזקה ששורפין עליה את התרומה. וצ"ע בדעת ריו"ח, דאמאי אין שורפין את התרומה אחזקה דרוב תינוקות מטפחין, הא אזלינן בתר רובא באיסורין. ונראה דס"ל לריו"ח דהך רובא דליתא קמן דרוב תינוקות מטפחין הוי רוב גרוע, וממילא אין לו כח לברר את הספק אלא רק להכריע כיצד לנהוג במקום ספק. ולפיכך אין שורפין עליו את התרומה, שכדי לשרוף את התרומה לא סגי בהנהגה בעלמא, אלא בעינן שיתברר בודאי שהתרומה היא טמאה.²⁰

ומעין זה נראה לבאר מה שאנו מחלקים בדיני נפשות בין רובא דליתא קמן לרובא דאיתא קמן, דאזלינן בתר רובא דליתא קמן בנפשות – כמבואר בחולין (יא:) דקטלינן ליה למכה אביו ואמו ולא חיישינן דילמא לאו אביו הוא, וכן מבואר בסנהדרין (סט.) דקטלינן עפ"י החזקה דרוב נשים לט' ילדן ורובא דאינשי טעו בעיבורא דירחא²¹ – אבל לא אזלינן בתר רובא דאיתא קמן.²² ונראה דה"ט משום דשאני רובא דאיתא קמן מרובא דליתא קמן בעצם גדרו, דרובא דליתא קמן (כשהרוב מעליא) מברר את המעשה

20 ונראה שזוהי כוונת התוס' שם (ד"ה סמוך) שכתבו בשם ר"ת דריו"ח סבר דרוב תינוקות מטפחין אינו רוב גמור ולא הוי כנגד חזקה אלא כפלגא ופלגא, ולפיכך אין שורפין עליו את התרומה.

21 עיין מה שכתב בזה הר"צ שכטר שליט"א בס' ארץ הצבי (סי' לו הע' 1) בשם הגר"מ סולוביצ'יק ז"ל.

22 הכי מבואר מדברי התוס' לב"ק (כו: ד"ה קמ"ל) שהק' דאמאי אין הולכין בממון אחר הרוב, נילף בק"ו מדיני נפשות דאזלינן בתר רוב דיינים, ות"י דשאני התם שמיעוט הדיינים כמאן דליתא דמי נעיי"ש בחי' הגר"ח על הש"ס שביאר דלגבי דיינים לא אתינן עלה מדין אזלינן בתר רובא אלא מדין רובו ככולו. הרי שהק' התוס' רק מרוב דיינים ולא משאר רובא דאיתא קמן כמו היכא שהנהרג הוא ספק ישראל ספק עכו"ם ויש רוב ישראל בעיר. ומזה מוכח דס"ל דלעולם לא אזלינן בתר רובא דאיתא קמן בד"נ.

וכן נראה דעת הרמב"ם בהל' איסורי ביאה (פט"ו הכ"ז) דאסופי הנמצא במדינה שיש בה שפחה או גויה הראויה לילד הוי ספק גוי או ספק עבר, וכשישא גיורת הרי זו ספק אשת איש והבא עליה פטור מפני שאין הורגין מספק. והשיג עליו הראב"ד שם דאמאי פטור מספק, הא אזלינן בתר רובא בד"נ. ות"י הגרש"ש ב"שערי יושר" (ש"ג פ"א) שהרמב"ם סובר דלא אזלינן בתר רובא דאיתא קמן בד"נ. אולם עיין בב"י (יו"ד סי' שע"ה) שהביא בשם תשו' הרשב"א דבד"נ שפיר אזלינן אף בתר רובא דאיתא קמן, וכן משמע מלשון התוס' לסנהדרין (ג: ד"ה דיני) עיי"ש.

והנה בס' כרתי ופלתי (סי' סג ס"ק א) כתב דמח' רב ושמואל בכתובות (טו:) אם הולכין בפקדו"ן אחר הרוב תלויה בגדר דין רוב. ולכאורה צ"ע, דהא מבואר בחולין (יא:) דאזלינן בתר רובא דליתא קמן בדיני נפשות. ונראה דאולי לא נחלקו רב ושמואל אלא דוקא ברובא דאיתא קמן, דבזה מיירי הגמ' בכתובות שם. ויתכן שהמקור לדעת הרמב"ם הוא שיטת שמואל שלא הלכו בפקדו"ן אחר רובא דאיתא קמן.

ומסלק את הספק, ואילו רובא דאיתא קמן אפי' ברוב מעליא אינו אלא מכריע כיצד לנהוג במקום ספק,²³ ולגבי דיני נפשות לא מהניא הכרעה והנהגה בעלמא.²⁴

ועיין עוד בחולין (יא:-יב.) דלר"מ דחייש למיעוטא לא אזלינן אף בתר רובא דליתא קמן אלא היכא דלא אפשר. ונראה דס"ל לר"מ דאף רובא דליתא קמן אינו מברר את הספק, וממילא אין לסמוך עליו אלא היכא דלא אפשר, אבל היכא דאפשר בודאי צריך לברר יותר, שאין לסמוך על הכרעה לקולא היכא דאפשר לברר. ונראה דמה"ט אין להקל גם בספיקא דרבנן היכא שאפשר לברר, דספיקא דרבנן לקולא אינו אלא הכרעה לקולא, והיכא שאפשר לברר אין לסמוך על הכרעה לקולא.²⁵

23 כן חילקו גם בשב שמתתא (ש"ב פט"ו, ש"ו פ"ז) ובחי' רעק"א לכתובות (יג: ד"ה ואפשר) דהואיל וברובא דאיתא קמן הרי המיעוט הוא לפנינו, ממילא אין הרוב יכול לברר את המעשה ולסלק את הספק, משא"כ ברובא דליתא קמן. והעלו שם דנפק"מ לענין אם ע"א נאמן במקום רוב, דנגד רובא דליתא קמן אין ע"א נאמן מפני שכח הכירור שכרובא דליתא קמן עדיף טפי מכח הכירור שבע"א, אבל נגד רובא דאיתא קמן שפיר נאמן ע"א משום דרובא דאיתא קמן אינו אלא הנהגה במקום ספק, ומאחר שהעד מברר את המעשה הרי נסתלק הספק ושוב אין אנו צריכין להנהגה דרוב.

ועיי"ש עוד בשב שמתתא שהביא ראה לחילוק זה בנדר דין רוב מדברי תוס' הרא"ש לב"מ (ו:): לגבי קפץ א' מן המנויין לתוכן. ונראה שיש להביא עוד ראה לכך ממה שכתב השטמ"ק לב"ב (צב:): בשם גליון התוס' דאף שמואל לא סבר שאין הולכין בממון אחר הרוב אלא ברובא דליתא קמן. ולכאורה טעמם משום דס"ל דלא מהני שום בירור בממון חוץ משני עדים, אבל רובא דאיתא קמן שאינו אלא הנהגה במקום ספק שפיר מהני אף בממון, כמו חזקת הגוף לדעת רש"י בכתובות (עו:). [שוב מצאתי שכך פ"י הג"ר אלחנן וואסרמאן ז"ל, הי"ד, בקובץ שיעורים (הערות על השב שמתתא, אות ה:)]. אלא דצ"ע בזה, דהא כו"ע מודו דאזלינן בתר רובא דליתא קמן בדיני נפשות, וא"כ אמאי לא מהני רובא דליתא קמן בר"מ.

ואולי י"ל כמו שכתבו התוס' לסנהדרין (ג: ד"ה דיני) שהכל תלוי בכח הרוב, דרוב מעליא מהני אף בר"מ, ואילו רוב גרוע לא מהני אף בר"מ. ובביאור דבריהם נראה לומר דס"ל דלעולם שפיר מהני בירור בממון גם שלא עפ"י עדים, אבל רק בירור חזק דדינו כשני עדים. ובה יש לחלק בין רוב מעליא לרוב גרוע, דרוב מעליא חשיב כבירור חזק וממילא שפיר מהני אף בר"מ, ואילו רוב גרוע קליש טובא ולא מהני אף בר"מ. [ויש להוסיף בזה, דאע"פ שהתוס' בסנהדרין מחלקים בין רוב מעליא לרוב גרוע, מ"מ לא דמיא שיטת התוס' לשיטת הרמב"ן בחולין שהביא רבנו לעיל (סי' ב), דהא לדעת הרמב"ן רוב גרוע דינו כהנהגה בעלמא, ואילו בדעת התוס' מסתבר לומר דס"ל דאף רוב גרוע מדין בירור הוא, דלעולם כל רובא דליתא קמן מהני מדין בירור (פירוש הדבר דילפינן ליה מסברא ולא מגזיה"כ דאחרי רבים להטות), אלא דרוב גרוע חשיב כבירור קל, וממילא אף אי מהניא הנהגה בממון וכמו שנתבאר, מ"מ לא מהני רוב גרוע בממון הואיל ואינו בירור חזק]. ועיין עוד בכל זה בס' שערי יושר (ש"ג פ"א-ג).

24 ומאי דסוקלין על החזקות, אע"ג דחזקה אינה אלא דין הנהגה בעלמא, כבר תי' השב שמתתא (ש"ד פ"ח) דהיינו משום דהאיסור עצמו בע"א יחזק כמבואר ברמב"ם הל' סנהדרין (פט"ז ה"ו).

25 יש לדון בזה, שהרי ידוע מה שכתב הרמב"ם בספר המצוות (שורש א') שכל דינים דרבנן הם בכלל "לא תסור", וכבר תמה עליו הרמב"ן בהשגותיו שם (עמ' 10 אות ד' בספרים שלנו) דא"כ היאך קיי"ל

אולם אף ר"מ מודה דלא חיישינן למיעוטא דמיעוטא, כמבואר בגיטין (ב:): לגבי סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי, וכן בנדה (לב:). לגבי סריס ואיילונית. ונראה דס"ל לר"מ דהיכא שהמיעוט גרוע טפי אז הרוב מברר את המעשה ומסלק את הספק, וממילא שפיר אזלינן בתריה ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא.²⁶ ולדידן דקיי"ל כרבנן איפכא מסתברא דשפיר אזלינן בתר כל רובא דליתא קמן חוץ מהיכא שהרוב גרוע והמיעוט מצוי, דבכה"ג מודו רבנן שהרוב אינו אלא מכריע כיצד לנהוג במקום ספק, וממילא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא.

ד. קובץ שעורים קובץ שמועות חולין אות ג

[דף ג ע"א] שם. כותים חשידי אלפני עור. וצ"ל דלאו דלא תענה אינו נוהג באיסורין שאין ע"ז תורת עדות. ומדבר שקר תרחק לא שייך אלא בממון. והנה משמע כאן דכל ענין נאמנות ע"א באיסורין הוא משום שאינו חשוד אלפני עור. וקשה תינח במעיד להתיר, אבל אמאי נאמן להעיד שזה חלב ומלקין על ידו כמ"ש הרמב"ם. וצ"ל דה"נ אינו חשוד להכשיל לשליח ב"ד לעבור אלאו דלא יוסיף.

ה. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף ג עמוד א

הכל שוחטין ואפילו כותי וכו'. פשיטא דהיינו דווקא למ"ד גרי אמת הם. וטעם פלוגתתם שהמ"ד שכותים גרי אריות סובר שאת אלהיהם הם עובדים, והיינו שמתחילה לא קבלו כלל יהדות רק מהשפה ולחוצ, ולכן הם גויים גמורים. אך למ"ד שהם גרי אמת היינו כיון שהתגירו וקבלו עליהם תו"מ גם שהיה משום פחד או לשום אשה וכו', ובאמת אף שאין לגייר כן לכתחילה, אך בדיעבד הוי גר כיון שקבל בלב שלם קבלת עול תו"מ מדעת.

כתב היש"ש (פ"ב סי' יג) דהא דלא בעינו כוונה לשחיטה היינו כשלא מכיון כלל, אבל אם כיון שלא לשחוט לשם שחיטה, אלא כמחתך בשר אף ששחט כראוי פסול. וביאר בתבואות שור (סי' ד) דכיון דהמקור להא דלא בעינו כוונה בשחיטה הוא מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים פסול הא בחולין כשר, אין גילוי להכשיר כשמכוון להיפך.

והקשה הראש יוסף דהכא מבואר דשחיטת כותי שרי כשישראל עו"ע"ג, ואמאי דלמא מכיון לחתיכת קנה או דלעת ולא לשם שחיטה דכוונה הפוכה פוסלת גם בשחיטה. ותירץ דכל מה שמבואר כאן דכותי לא חושש אלפני"ע אין הכוונה שחשוד לעשות להכעיס דודאי להכעיס לא קעביד, רק דבר המפריע לו לדרכי הנהגתו בזה חשוד לעשותו אף דמכשיל בזה אחרים משום דלא חושש אלפני"ע. וא"כ כשכבר שוחט ודאי אינו חשוד שישחוט לשם דבר אחר.

ו. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף ג עמוד א

רש"י ד"ה ואפילו. דלית להו לפני עיור לא תיתן מכשול אלא כמשמעו וכו'. הנה ברמב"ם ובשאר מוני המצוות ביארו דהכוונה של המקרא דלפני עור לא תתן מכשול היא שלפני סומא בדבר אל תתן עצה שאינה הוגנת לו, ולא הזכירו דגם הנותן אבן לפני עיור עובר על לאו זה, מבואר דלא הוה בכלל הלאו, אלא הוא בכלל ארור משגה עוור בדרך. ותמהו האחרונים א"כ הא נמי הוה מקרא יוצא מידי פשוטו, ולמה מבואר ביבמות (כד א) דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו לבד מקרא דיקום על שם אחיו, דהכוונה היא לנחלה ולא כפשוטו על שמו. ותירץ הקרבן אהרן דדרשו כן חז"ל משום דאין לפרש כפשוטו דקאי על מניח מכשול לפני סומא דבזה לא שייך לשון נתינה, והיה ליה למיכתב לפני עוור לא תשים מכשול, ועוד שמסוף הפסוק 'ויראת מאלהיך' משמע שמדובר בדבר המסור ללב, ואילו הנחת אבן לפני סומא הוא דבר הנראה לעין, לכן פשטות הפסוק הוא על המשיאו עצה שאינה הוגנת. ולכאורה מרש"י כאן משמע דמשמעו הוא שימת אבן בדרך, רק אם נאמר בכוונת רש"י דהכותים לומדים כך משמעות הפסוק ולעולם משמעותו אינו כן.